ცნობის ფურცელი

№ 1975 | სამშაბათი, 5 ნოემბერი | 1896—1902 | უძველ-დღიური გამოცემა | № 1975

გაზეთი ღირს: წელიწადში—6 მან., თვეში—75 კაპ., ცალკე ნომერი—3 კაპ., ფასი განცხადებისა: ერთ-სვეტიანი სტრიქონი „პეტიტით“ პირველ გვერდზე—10 კ., მეოთხეზე—5 კაპ.

ხელის-მოწერა და დასაბეჭდი განცხადებანი მიიღება: „მოაბეს“-„ცნობის ფურც.“ რედაქციის კონტორაში ვანქის დიდ ქუჩაზე, № 27 და წ. გამ. ქართველთა ამხანაგობის კიოსკში (ქაშვეთის ეკლესიის პირდაპირ).

ხელ-მოუწერელი წერილები არ დაიბეჭდება.—დასაბეჭდი წერილები რედაქციის სახელოზეზე უნდა გამოიგზავნოს.—პირდაპირ მოლაპარაკება რედაქციასთან შეიძლება ყოველ დღე, კვირა-უქმეების გარდა, შუადღის 11—1-ლ საათამდე.

ფოსტის ადრესი: Тифлисъ, въ редакцію „Цнобисъ-Пурцели“-„Моамбе“. ТЕЛЕФОНИ № 372.

ლ. მ. დებურის

მემკვიდრეთა მამულში

„ხუდაბ ნუბუხლი“-ს

ხ ხ ვ ა - დ ა - ხ ხ ვ ა

ღ ვ ი ნ ო

150,000 ვედრომდე 1894—1902 წლების მოსავალი.

ვედრო 1 მან. 40 კაპეიკიდან 8 მანეთამდე. მსურველთ უნდა მიჰმართონ მამულის კანტორას: კავკაზის რკინის გზის სადგური ხუდატი. (2—1

ᲔᲫᲘᲗᲘ

ალექსანდრე გიორგის მე

ᲛᲐᲦᲐᲚᲐᲨᲕᲘᲚᲘ

(მახუოლის ქუჩა, 30.—ტელეფონი 450).

იღებს ყოველ-დღე შინაგანისა და საბავშო სნეულებით ავადმყოფებს დილით 10—1 საათამდე და საღამოთი 6—8-მდე.

ᲔᲫᲘᲗᲘ

ვ. ᲦᲐᲛᲑᲐᲨᲘᲫᲔ

იღებს შინაგან და საბავშო ავადმყოფებს დილის 10—11 საათამდე და საღამოს 6—7 საათამდე.

ბინა: ბარონის ქუჩა, № 22, დიდი ვანქის ქუჩის კუთხესთან. ტელეფონი 642.

ქართველ თავად-აზნაურთა თეატრი

(ტელეფონი № 617)

დღეს, სამშაბათს, 5 ნოემბერს, ხარკოვის სახელმწიფო დასის მიერ

ა. პ. ბონაჩიჩის მონაწილეობით

წარმოდგენილი იქნება

ᲓᲣᲑᲠᲝᲕᲡᲙᲘ

ოპერა 4 მოქმ. და 5 სურათად მუსიკა ნაპრავნიკისა.

მონაწილეობას იღებენ: ქ-ნნი ზორინასი, სკორუპსკისა, ბაუერ; ბ-ნნი: ბონაჩიჩი, პოლუიანოვი, სერგეევი, ჩემეზოვი, გრადოვი, პეტროვი, პევცოვი, სარიდონი, სვაბოდინი და სხვანი. **ᲙᲐᲞᲔᲚᲛᲔᲘᲡᲢᲔᲠᲘ** ლ. პ. შტეინბერგი.

დასაწყისი სადამოს 8 საათზე.

კასსა დაა დიდის 10-დან ნაშუადღევის 3 საათამდე და სად. 6 საათიდან წარმოდგენის გათავებამდე. ფასები დაკლებულია.

მოკლე ხანში დაიწყება წარმოდგენები ქ-ნ მ. ნ. ინსაროვის მონაწილეობით.

მზადდება წარმოსადგენად კომიკური ოპერა **„ციგანნი ბარონ“**.

მთავარი რეჟისორი **ᲘᲕ. ᲤᲘᲗᲝᲚᲔᲕᲘ.**

(ნ. 0—38)

წარმოდგენა 12. ტელეფონი 617

ᲥᲐᲠᲗᲣᲚᲘ ᲗᲔᲐᲢᲠᲘ

ხუთშაბათს, 7 ნოემბერს 1902 წელს

ქართულ დრამატიულ დასის მიერ წარმოდგენილი იქნება

პირველი ახალი პიესა ივ. ცაგარლისა

I

რიგიერაც მოხვალ სვინაო, ისე წახვალ შინაო.

თანამედრ. სცენები 4 მოქმედებად.

II

არც იქით არც აქეთ!

ვოდევილს 1 მოქმედ. რუსულიდან

მონაწილეობას იღებენ: ქ-ნნი: ნ. გაბუნიაკაგარლისა, ნ. გამყრელიძისა, ალ. კარგარეთელი, ოლ. ლეფავა, მ. მდივანი, ბ. რიონელი. ბ-ნნი: ვ. აბაშიძე, დ. აწყურელი, ვ. გამყრელიძე, გ. გედევანოვი, ი. ივანიძე, ს. სვიმონიძე, კ. რომანიშვილი, ეღენტი.

ადგილების ფასები ჩვეულებრივია.

დასაწყისი სადამოს 8 საათზე.

მზადდება წარმოსადგენად **„მზეს მოკლებულნი“, „მუშაკი და ნებიერი“.**

რეჟისორი **ᲕᲐᲚ. ᲒᲣᲜᲘᲐ.**

ᲔᲫᲘᲗᲘ

დავით ალექსანდრეს მე

ᲒᲔᲓᲔᲕᲐᲜᲘᲨᲕᲘᲚᲘ

იღებს შინაგანი, ნერვების სნეულებით და სწამლობს ელექტრონით საღამოს 5—6 საათამდის.

კიროჩნი ქუჩა, სახლი მარტინოვსკისა, საზაფხულო კრუფოკის პირდაპირ. (45—21)

ᲔᲫᲘᲗᲘ

ვ. ს. ᲛᲣᲡᲮᲔᲚᲐᲨᲕᲘᲚᲘ

მიიღებს თვალებით ავადმყოფებს დილით 12—2 ს. ყოველ დღე, გარდა სამშაბათისა. წყნეთის ქუჩა № 24 სახ. ვაჩნაძისა. (წ).

ᲫᲒᲘᲚᲘᲡ ᲔᲫᲘᲗᲘ

ივანე პავლეს მე

ᲐᲮᲐᲚᲨᲔᲜᲘᲨᲕᲘᲚᲘ

იღებს ყოველ-დღე კბილის სნეულებით ავადმყოფებს დილის 8—10 საათ. და 11—2-მდის, ხოლო საღამოობით 5—7-დის. კვირა-უქმე-დღეებში 9—2-დის და საღამოთი 5—7-დის.

ალექსანდრეს ქუჩა, № 38. (წლ.)

ᲢᲤᲘᲚᲘᲡᲘᲡ ᲙᲔᲠᲫᲝ ᲡᲐᲛᲙᲣᲠᲜᲐᲚᲝ

ᲒᲔᲓᲔᲕᲐᲜᲘᲨᲕᲘᲚᲘᲡᲐ.

ავადმყოფებს იღებენ ყოველ დღე,

ᲓᲦᲔ:

Ვ. Ი. ᲯᲘᲯᲘᲜᲐᲫᲔ—კბილის სნეულებანი 8—10 საათამდე.

ნ. Ტ. ᲛᲣᲚᲘᲜᲘ. ყურისა, ყელისა და ცხვირის 9—10.

Ვ. Დ. ᲦᲐᲛᲑᲐᲨᲘᲫᲔ—შინაგანი 9—10 საათამდე.

Ვ. Გ. ᲛᲐᲦᲐᲚᲐᲨᲕᲘᲚᲘ—შინაგანი 10—11 საათამდე, სამშაბათობით, ხუთშაბათობით და შაბათობით.

Ი. Ჰ. ᲐᲮᲐᲚᲨᲔᲜᲘᲨᲕᲘᲚᲘ—კბილის სნეულებანი 10—11 საათამდე.

Ლ. Ი. ᲙᲐᲛᲝᲚᲝᲕᲘ.—საშარდეს (ხირურგიული) ავადმყოფობისათვის: სამშაბათობით, ხუთშაბათობით და შაბათობით 10 საათიდან 11-მდის.

Დ. Ა. ᲒᲔᲓᲔᲕᲐᲜᲘᲨᲕᲘᲚᲘ, შინაგანი, ნერვებისა და წამდობა ელექტრონით 12—1 ს.

Ვ. Ვ. ᲕᲐᲜᲡᲕᲔᲢᲝᲚᲝᲕᲘ. შინაგანი, ნერვებისა და ბავშვებისა: სამშაბათობით და პარასკევობით 1—2 ელექტრონით 10—11.

Ა. Გ. ᲑᲐᲠᲐᲨᲔᲙᲝᲚᲝᲕᲘ—დედათა სნეულებანი, ორშაბათობით, ოთხშაბათობით და პარასკევობით 12—1 საათამდე.

Ზ. Ვ. ᲐᲛᲑᲐᲠᲓᲐᲜᲝᲚᲝᲕᲘ—სიფილისისა, კანისა და სასშარდესი 1—2 საათამდე.

ᲖᲐᲠ. Ვ. ᲡᲝᲒᲝᲚᲝᲕᲡᲙᲘ—ხირურგია და ორტოპედია: ორშაბათობით, ოთხშაბათობით და პარასკევობით 1—3 საათ.

ᲡᲐᲦᲐᲛᲝᲗᲘ:

Ი. ნ. ᲗᲣᲛᲐᲜᲘᲨᲕᲘᲚᲘ—დედათა სნეულებანი 5—6 საათამდე.

Ა. Გ. ᲦᲐᲚᲐᲨᲕᲘᲚᲘ—შინაგანი, ბავშვებისა და ყელ-ყურ-ცხვირის ავადმყოფობისა 5—6 საათამდე. (მიკრო-ქიმიური და ბაქტერიოლოგიური გამოკვლევა.) მასაჟი და საექიმო, კიმნასტიკა“ ორშაბათობით, ოთხშაბათობით და პარასკევობით 6 ს.—8 საათ. საღამოს.

სამკურნალოს აქვს საკუთარი ოთახები.

ფასი რჩევისა და დარიგებისა 50 კაპ.; ოპერაციები მორიგებით. კრაოტები—სამი მანეთიდან ხუთამდე.

ადრესი: კუკია, ნიკოლოზოზის ქუჩა, სახლი სკვინარეულისა, № 21. (ალექსანდრის ქუჩის დასაწყისში).

ᲢᲔᲚᲔᲤᲝᲜᲘ № 274. (წლ).

ᲜᲐᲮᲣᲚᲘ ᲓᲐ ᲒᲐᲒᲝᲜᲘᲚᲘ

(ხან წაკითხულიც)

III

ქართული ენა

გულსაკლავი ცნობები ამოვიკითხე კავკასიის სამოსწავლო ოლქის მზრუნველის უკანასკნელ ანგარიშიდან. ბევრი რამ სამწუხარო და სავალალოა ჩვენთვის ამ ანგარიშში, მაგრამ ჩემზე არც ერთ მათგანს ისეთი ცუდი შთაბეჭდილება არ მოუხდენია, როგორც ციფრების იმ ცხრილს, სადაც მოყვანილია, თუ რამდენი მოსწავლე სწავლობს „არა სავალდებულო საგნებს“.

ვიცოდი, რომ ქართული ენა გიმნაზიებში სავალდებულო არ იყო, მაგრამ არ მეგონა, თუ საქალაქო სასწავლებლებშიაც (ტფილისში, გორში, თელავში, სიღნაღში, ოზურგეთში, ბათომში, ხონში და სხვ.) ეს საგანი მეტ ბარგად იყო მიჩნეული. ბათომის გიმნაზიაში ორი წილი ქართველი მოსწავლეა და ქართულ ენას კი სრულებით არ ასწავლიან!

ტფილისის პირველ გიმნაზიის უმცროს კლასებში, სადაც ქართულს ასწავლიან, 119 ქართველი ყოფილა, ამათგან სწავლობს ქართულს, უკედ რომ ვსთქვათ, დაიარება ქართულ გაკვეთილზე 56 კაცი, ე. ი. 47%; მეორე გიმნაზიაში 132 მოწაფიდან—115, ე. ი. 87%, მესამეში—75½%, და რაც უფთო საოცარია ქუთაისის ქართველ მოსწავლეთაგან მხოლოდ 54 პროცენტი სწავლობს ქართულს.

ტფილისის ქალების გიმნაზიას სულ ნულარ იკითხავთ!

ტფილისის პირველ გიმნაზიაში 189 ქართველ ქალთაგან მხოლოდ 49 (25%) სწავლობს ქართულს, მეორე გიმნაზიაში 122 ქალთაგან მხოლოდ 28 (23%); მესამე საქალებო გიმნაზიაში ქართული სრულებით არ არის, სომხურს კი ასწავლიან. წმ. ნინოს სასწავლებელში 91% სწავლობს ქართულს. მხოლოდ ორი სასწავლებელი აღმოჩნდა ისეთი, სადაც ყველა ქართველი მოსწავლე დადის ქართულ გაკვეთილებზე, ეს არის ტფილისის რეალური სასწავლებელი და ქუთაისის საქალებო გიმნაზია.

გადავიდეთ საქალაქო სასწავლებლებზე. სამასწავლებლო ინსტიტუტთან არსებულ საქალაქო სასწავლებელში ქართული სრულებით არ არის, სწავლობს კი აქ 48 ქართველი, არც ტფილისის მეორე საქალაქო სასწავლებელშია ქართული, ქართველთა რიცხვი კი 126-ია. ტფილისის პირველ საქალაქო სასწავლებელში 121 ქართველია, ქართულს სწავლობს 182, გორში 202 ქართველია, სწავლობს 182; იგივე ამბავია თელავში, სიღნაღში. ყველას წინ გაუსწრეს ხონმა, სადაც 518 ქართველი მოსწავლეა და ქართულს კი მხოლოდ 290 სწავლობს, ბათომმა—85-დან 20 სწავლობს და ოზურგეთმა 325-დან 280 სწავლობს.

ასეთი მოვლენა თავის თავის უარყოფაა. რა პირით უნდა ვითხოვოთ ქართულ ენის სწავლების გაძლიერება, როცა იქაც კი უარს ვამბობთ დედა-ენაზე, სადაც მისი ხსენება მაინც არის? განა უფლება არა აქვთ, გვითხრან: სტყუით, ქართული თქვენთვის სასურველი არ არის; სასურველი რომ იყოს, ისწავლიდით კიდეც, სადაც ეხლა ასწავლიანო.

თვითონ მოსწავლენი აქ არაფერ შუაში არიან; ჯერ მათ რა მოეთხოვებათ! მაგრამ რა უნდა ეთქვას იმ ქართველ მშობლებს, რომელნიც შვილს დედა-ენას არ ასწავლიან! რა სახელი დავარქვათ იმ მამას, რომელიც თხოვნას აძლევს გიმნაზიის მთავრობას, ჩემ შვილს ქართულს ნუ ასწავლითო (ასეთი მაგალითებიც ყოფილა)!

თავის თავის უარმყოფელს ვინ სცემს პატივს, ვინ ჩააგდებს რამედ?

ორიოდე სიტყვა კიდევ სამოსწავლო ოლქის მზრუნველის ანგარიშის გამო. როგორც ვიცით, არსებობს ეგრედ წოდებული მარინეს (თუ მარიამის) საქალაქო სასწავლებლები. ჩვენში სამია ასეთი სასწავლებელი—ბათომში, ხონში და სიღნაღში; არც ერთ ამ სკოლაში ქართულს არ ასწავლიან. ყარსის ამგვარსავე სასწავლებელში სომხურიც არის და ბერძნულიც. ეს ერთი.

მეორე: ხსენებულ ანგარიშში მეგრელები ყველგან ქართველებად არიან ნახსენები. მაგალითად, ზუგდიდის საქალაქო სასწავლებელში 382 ქართველი არისო, ფოთისაში 514 ქართველი, სოხუმისაში ორი წილი ქართველები არისო. არც ერთში ქართულის ენის ხსენება არ არის.

**

საზღვარ-გარედ

ᲒᲔᲠᲛᲐᲜᲘᲐ. სოციალ-დემოკრატები მედგრად ებრძვიან სატამოჟნო პროექტს. ეხლა ობსტრუქცია გაუმართავთ ამ პროექტის წინააღმდეგ. სოციალ-დემოკრატების დეპუტატმა ზინგერმა 25 ოქტომბერს რეიხსტაგს წინადადება მისცა სატამოჟნო ტარიფის მეხუთე სტატიის თორმეტი მუხლი დაწვრილებით განვიხილოთო. ამ სტატიით დადგენილია, თუ რა წესითა და რა პირობით უნდა შემოვიდეს უცხოეთიდან უბაჟოდ ზოგიერთი საქონელიო. რეიხსტაგმა უარ-ჰყო ზინგერის წინადადება; სოციალ-დემოკრატებმა მაშინვე გადასწყვიტეს, ობსტრუქცია გავმართოთო და მეორე დღეს სხდომის დროს სოციალ-დემოკრატმა შტუდჰაგენმა მთელი ოთხ საათ ნახევარი ილაპარაკა. ამ დროს 40-ზე მეტი დეპუტატი გავიდა სხდომის დარბაზიდან. როცა სოციალ-დემოკრატების ორატორმა ლაპარაკი დაასრულა, წამოდგა დეპუტატი ბრომელი და ხელმეორედ მოითხოვა მეხუთე სტატიის თორმეტი მუხლი თითო-თითოდ ცალ-ცალკე გავარჩიოთო. რეიხსტაგის ვიცე-პრეზიდენტმა უპასუხა, გუშინდელ სხდომის დროს, რეიხსტაგმა უარ-ჰყო კიდეც ეს წინადადებაო. ნაციონალ-ლიბერალების მეთაურმა ბასერმანმა იკითხა, განა შეიძლება რეიხსტაგს ხელმეორედ წარმოუდგინონ წინად უარ-ყოფილი წინადადებაო. და მერე ურჩია რეიხსტაგს, ამ საქმის გადაწყვეტა კომისიას მივანდოთო. ბასერმანის წინადადება მიიღო რეიხსტაგმა და დეპუტატმა ბრომელმაც უკან გაიტანა თავისი წინადადება.

ᲐᲕᲡᲢᲠᲝ-ᲰᲣᲜᲒᲠᲔᲗᲘ რეიხსრატმა მეორე დღესაც განაგრძო კამათი კერბერის სიტყვის თაობაზე. სლოვენელ დეპუტატის პოილის შემდეგ გერმანელ მსხვილ მემამულეთა და მლადოჩეხების წარმომადგენლებმა ილაპარაკეს. გერმანელ მსხვილ მემამულეთა სახელით ბერნრეტერმა შემდეგი სთქვა: „ჩემის აზრით, პარლამენტს წესიერების აღდგენა სჭირია. თავდაპირველად მორიგების საფუძველნი უნდა აღმოვაჩინოთ. მხოლოდ მაშინ მოვახერხებთ მორიგებას. კამათისათვის თუ მორიგებისთვის, ერთის სიტყვით, ყველა საქმისათვის საჭიროა გაბედულებაო“.

მლადოჩეხების სახელით კრამარჟმა ილაპარაკა და უფრო დინჯადაც ილაპარაკა. კრამარჟი ბეჯითად სთხოვდა პირველ-მინისტრს, ჩეხიის ერის სურვილი ნამდვილად, ცხადად შეასრულეთო, მარტო ცალიერის სიტყვით ასრულება როდი ჰკმარაო. მლადოჩეხების მეთაურმა სთქვა: „პირველმა მინისტრმა სიმამაცე უნდა გამოიჩინოს ⁄ ავსტრიის ყველა ერებს სამართლიანად მოექცეს. თუ კერბერი ამ საქმის შესრულებას ვერ გაჰბედავს, იმის ადგილას სხვა, უფრო გაბედული, კაცები დადგებიან. ჩეხების წარმომადგენლებმა დაამტკიცეს, რომ პარლამენტში ძლიერ მხნე და სასარგებლო მუშაკნი არიან, მაგრამ თუ რასაც უფლების ძალით თხოულობენ, არ

ეროვნული ბიბლიოთეკა

მიეცემათ, ჩეხები წინააღმდეგობაზე ხელს არ აიღებენ და პარლამენტს არ მოუსვენებენ. ჩეხები ამ ბრძოლაში უკან არ დაიხევენ და უსათუოდ თავიანთსას გაიტანენ“.

კერბერი რამდენისამე დღის შემდეგ უპასუხებს დეპუტატებს.

✦ აგრარიების სურვილის თანახმად, ჰუნგრეთის მთავრობას ემიგრაციის (უცხო ქვეყნებში გადასახლების) თაობაზე ახალი კანონ-პროექტი შეუდგენია. საემიგრაციო საზოგადოებათა მოქმედება, ახალ პროექტის ძალით, შეზღუდული იქნება; მთავრობაც კანტროლს გაუწევს ამ საზოგადოებათ. უკანასკნელ წლებში დიდ-ძალი ხალხი გასულა უცხო ქვეყნებში. 1901 წელს ჰუნგრეთიდან 41 ათასი კაცი და 14 ათასი ქალი გადასახლებულა. გადასახლებულნი ეროვნებით უმთავრესად ჰუნგრები (14 ათასი) და სლოვაკები (19 ათასი) ყოფილან. აგრარიები დიდი ხანია სჩივიან, სოფლებში მუშა ხელი გვაკლდებაო. ირწმუნებიან, ისეთი ადგილებიცაა სადაც მარტო დედაკაცები და ბერიკაცები-ღა დარჩენილ და ორს ადგილას სოფლის მოსამართლედაც კი დედაკაცები აარჩიესო.

✦ ვენაში, ლანდტაგის წევრთა არჩევნის დროს, ერთი ადგილი საცილობლად გაუხდათ ანტისემიტებსა და სოციალისტებს. არჩევანი მეორედ მოახდინეს და აქაც ანტისემიტების კანდიდატი აურჩევიათ. ანტისემიტს 6262 ხმა მიულია, იმის მოწინააღმდეგე სოციალისტს ადლერს 6223. ასე რომ ეხლა ვენას ლანდტაგში ყველა წარმომადგენლები—21 კაცი—სულ ანტისემიტები ეყოლება.

✦ ჰუნგრეთის მთავრობამაც უკან გაიტანა კანონ-პროექტი ჯარის მომატების თაობაზე, ახალი შეადგინა და 24 ოქტომბერს სამხედრო მინისტრმა ბარონმა ფეიერვარიმ ეს ახალი კანონ-პროექტი პარლამენტს წარუდგინა. ოპოზიციას არც ეს ახალი პროექტი მოეწონა. ოპოზიციამ გამოაცხადა: სანამ სამხედრო სამსახურისათვის ორის წლის ვადას არ დააწესებენ, სამინისტროს არც ერთ ჯარის კაცსაც არ მივსცემთო. კოშუტის მიმდევრები ახალ კანონ-პროექტის წინააღმდეგაც ჰმართვენ მანიფესტაციებს. დემოკრატების და სტუდენტების წრეებმა აგიტაცია გამართეს და საზოგადოებაც ოპოზიციას თანაუგრძნობს ამ საქმეში. ხმა დადის, ჰუნგრეთის მთავრობა მზადაა ხელ-მეორედ ოპოზიციის სურვილი შეასრულოსო და ბარონ ფეიერვარის ხელ-მეორედ ვენაში ჰგზავნის მოსალაპარაკებლადაო.

საფრანგეთი. პალატამ ნაციონალისტის მარკიზ ბონ-დე-კასტელანის არჩევანი უკანონოდ იცნა და გააუქმა. კასტელანი ამერიკელ მილიარდერის გულდის სიძე ყოფილა.

კომისიის მომხსენებელმა, რადიკალმა ემილ შოვენმა გამოაცხადა: კომისიამ საქმე გამოიძია და აღმოაჩინა, რომ კასტელანს ცილისწამების და ქრთამის შემწეობით გაუმარჯვნია თავის მოწინააღმდეგე ზიგფრიდზეო. ასე, კასტელანის გაზეთი სულ იმას ამტკიცებდა, რომ ზიგფრიდი ფრანგი კი არა, გერმანელიაო და ამის დასამტკიცებლად გრძელი სია გამოაცხადა გერმანელ ოფიცრებისა, რომლებსაც ასეთივე გვარი ჰქონდათ. შემდეგ მომხსენებელმა სთქვა, სასამართლომ დაამტკიცა, რომ კასტელანს სამჯერ ფულით შეესყიდა ამომრჩევლებიო. ამას გარდა, კასტელანი ხალხს აგონებდა, თითონ ვალდეკ-რუსოს კანდიდატი ვარო, ნამდვილად კი რესპუბლიკის წინააღმდეგია. პალატამ 278 ხმის უმეტესობით, 235 წინააღმდეგ, კასტელანის არჩევანი უკანონოდ იცნა და გააუქმა.

✦ სამედიატორო სასამართლოს ჩრდილოეთ დეპარტამენტშიაც ის დაუდგენია პრემიის მომატების თაობაზე, რაც პადე-კალეს დეპარტამენტში დაუდგენიათ: ეხლა ისეთ ფასში იყიდება ქვა-ნახშირი, რომ პრემიების მომატება ყოვლად შეუძლებელიაო. პრემიების მომატების მაგიერ, ქვანახშირის მრეწველთა ამხანაგობანი ჰპირდებიან მუშებს, მოხუცებულს მუშებს პენსიებს მოვუმატებთო.

✦ სამედიატორო სასამართლოების დადგენილება პრემიის მომატების თაობაზე, ცხადია, არ მოეწონებოდათ გაფიცულ მუშებს. წარსულ პარასკევს მადნის მუშებმა კრება მოახდინეს სენტ-ეტიენში ⅊ დაადგინეს, სამედიატორო სასამართლოს განაჩენს ნუ დავემორჩილებითო. მაგრამ გაფიცულ მუშების კომიტეტის თავმჯდომარემ დეპუტატმა ბასლიმ პა-დე-კალეს მუშებს დეპეშა გაუგზავნა და ურჩია, სასამართლოს დადგენილება უსათუოდ შეასრულეთო. ბასლიმ მისწერათ: „თუ სასამართლოს განაჩენს არ დაემორჩილებით—ამით სამედიატორო სასამართლოს პრინციპს დაამხობთ. მომავალში სამედიატორო სასამართლოს მოსისხლე მტრები—კაპიტალისტები—ხელზე დაიხვევენ თქვენს უარს და თითონაც ყოველთვის უარს იტყვიან სამედიატორო სასამართლოს დანიშვნაზე იმ საბუთით, რომ, სულ ერთია, მუშები სამედიატორო სასამართლოს განაჩენს არ ემორჩილებიანო. მუშა ხალხი იმდენად განათლებულია, რომ ამ საქმეში არ მოტყუვდება: მომაყალსაც გაიხსენებს და თავის ნამდვილ სარგებლობასაც მსხვერპლად არ შესწირავს დროებით ინტერესებს. ჩრდილოეთში თუ სამხრეთში ჩვენი ამხანაგები ყველგან სამედიატორო სასამართლოებს თხოულობენ. როგორ-ღა განვაგრძოთ ბრძოლა, თუ კაპიტალისტებმა სამედიატორო სამართალზე უარი სთქვეს იმ საბუთით, რომ თითონვე მუშებიც არად აგდებენ მედიატორების განაჩენსაო?“.

ახალი ამბავი

✦ ფოთიდან გვწერენ: ყოვლად სამღვდელო გურია-სამეგრელოს **ეპისკოპოსი ალექსანდრე** ამ ჟამად მძიმე ავად არის ფილტვების ანთებით. ავადმყოფის სანახავად ქუთაისიდან ჩამოვიდა იმერეთის ეპისკოპოსი ლეონიდე.

✦ იქიდანვე გვატყობინებენ: **ფოთის უძრავ მამულების დამფასებელმა კომისიამ,** რომელსაც მასწავლებელი კ. ინასარიძე თავმჯდომარეობს, უკვე დაასრულა ქალაქის მამულების დაფასება.

✦ „ქ. შ. წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების“ გამგეობის მიერ არჩეული იყო სექტემბერში კომისია, რომელსაც მიენდო **წიგნების გამოცემის საქმის** მოწესრიგება. ამ კომისიას შაბათს, 2 ნოემბერს, ჰქონდა სხდომა და გადაწყდა დაიბეჭდოს პატარ-პატარა წიგნები ქართულ და ევროპიულ ხელოვნურ ნაწარმოებთა და პოპულიარული წიგნაკები მეცნიერების სხვა-და-სხვა დარგიდან. ეს პროექტი გუშინ საღამოს უნდა განეხილა „წ. კ. გამავრც. საზოგადოების“ გამგეობას.

✦ **„ქ. შ. წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების“** გამგეობას გადაუწყვეტია თავის ფოტოგრაფიაში (როინაშვილისა) დაბეჭდოს განსაკუთრებული ღია წერილები. ეს წერილები შემკული იქმნება ისტორიულ მოღვაწეთა. მწერალთა და არტისტთა სურათებით.

✦ ახალ ხმოსნების **საარჩევნო წარმოებაზე** და ამის შესახებ ყოველსავე საბუთებს თუ საჩივრებს დღეს განიხილავს ქალაქის საქმეთა საგუბერნიო საკრებულო.

✦ დღეს, 5 ნოემბერს, საღამოს 8 საათზე დანიშნულია კავკასიის **სახოფლო-სამეურნეო საზოგადოების წევრთა კრება.** განსახილველი საგნებია: 1) გ. დ. ჟურულის მოხსენება ევროპაში კოოპერაციების განვითარების შესახებ; 2) თავ. ლ. ჯანდიერის მოხსენება მამულების დაცვის შესახებ; 3) ს. ნ. ტიმოფეევის მოხსენებაზე კომისიის დასკვნა და 4) პ. ს. ჟუკოვის მოხსენება ადგილობრივ საქონელის მოშენების შესახებ.

✦ იმ ადგილების კვლევა-ძიებას, სადაც **შავის ზღვის პირად რკინის გზამ უნდა** გაიაროს, მალე დაასრულებენ. ბათომის გაზეთის სიტყვით, გზის შენებას უფრო ადრე შეუდგებიან, ვიდრე წინად იყო განზრახული.

✦ 1903 წლის აგვისტოს სრულდება 25 წელიწადი, რაც **ბათომი რუსეთმა აიღო.** აზრადა აქვთ ეს დღე იდღესასწაულონ. „ჩერნ. ვესტ.“-ს სიტყვით, პეტერბურგში მალე შეუდგებიან თურმე ამ დღესასწაულისათვის მზადებას.

✦ ბათუმში კარგა ხანია შეუდგნენ მზადებას მომავალ არჩევნებისთვის. კერძო სხდომები ამომრჩეველთ უკვე ჰქონიათ. როგორც ვუწყით, **ხმოსნების არჩევნები ბათუმში** 10 ნოემბერს მოხდება.

✦ დღეს პეტერბურგიდან მოელიან კავკასიის სამოსწავლო ოლქის მზრუნველს ბ-ნ **ფავადსკის.**

✦ **დიდი მთავრის მიხეილ ნიკოლოზის ძის** 50 წლის სამსახურში ყოფნის აღსანიშნავად, ტფილისის თვითმართველობამ დაადგინა: ტფილისში ოთხ-კლასიანი საქალო სკოლა დაარსდეს და ქალთა ორ გიმნაზიაში 10 სტიპენდია დაწესდესო. სკოლათა გამგე კომისიამ ამ სკოლის პროექტი შეიმუშავა და გამგეობამაც სამოსწავლო ოლქის მზრუნველს წარუდგინა დასამტკიცებლად. როგორც გვითხრეს, მზრუნველს ეს პროექტი უკან დაუბრუნებია და მოუწერია ქალაქისათვის, რომ იგი (პროექტი) არ ეთანხმება მთავრობის მიერ შემუშავებულ წეს-წყობილებით გამართულ საქალაქო სკოლათ; ამას გარდა, პროექტით, მომავალ სკოლის მასწავლებლებისათვის შედარებით ცოტაა ჯამაგირები ნაანგარიშევი. თუ პროექტი არ შეიცვალა, სკოლის გახსნის ნებას ვერ მიიღებს ქალაქი.

გამგეობას მზრუნველის მოწერილობა სკოლათა გამგე კომისიისათვის გადაუცია. 10 სტიპენდიის შესახებ კომისიას ნაანგარიშევი ჰქონდა თითო სტიპენდიისათვის 111 მანეთი. გამგეობას 12 თუმანი გადაუხდია იმ ანგარიშით, რომ აქედან გადანარჩენის ფულით სტიპენდიის პატრონ ქალებს სხვა-და-სხვა სასკოლო მასალა უყიდონ.

✦ ქალაქს უნდა სცადოს, რომელი ქვა რამდენს ხანს გასძლებს ქალაქის ქუჩები რომ ამ **ქვის ნაჭრებით მოიფინოს.** ამისათვის უნდათ შუა ბაზარში, ნიკოლოზის ხიდზე და მიხეილის ქუჩაზე საცდელად ხუთ-ხუთი საჟენი სიგრძე ადგილები მთელის ქუჩის სიგანეზე საცდელად მოჰფინოს გელათიდან, ბამბაკიდან, სოლანლუხიდან და მცირე აზიიდან მოტანილ ქვის ნაჭრებით,—რომელი ამათგანი უფრო გამძლე გამოდგება.

უნდათ აგრეთვე აგურითაც მოჰფინონ რამდენიმე ადგილი ტფილისში; აგური ამერიკულის სისტემისა უნდა იქმნეს—აქ გაკეთებულიცა და ამერიკიდანაც მოტანილი. ქუჩების მოსაკირწლავად მომუშავეთა შტატები შედგენილი აქვს ქალაქს; განზრახვა აქვს ცალკე ინჟენერი დაიქირავოს ამ საქმისათვის თვალ-ყურის მგდებლად.

✦ კომისიას გამოუკვლევია, რომ ტფილისში ახლად გასაკეთებელია ქუჩები, მეტი ნაწილი უფრო ქალაქის ნაპირა უბნებში, სულ 605 ათასი ოთხ-კუთხი საჟენია. ამას დასჭირდება 40 ათასი თუმანი და ამ საჭიროების დასაკმაყოფილებლად აი რა წყარო დაუსახელებია კომისიას: ქალაქი ყოველ წელს ახალ ქუჩების მოსაკირწლავად ხარ-

ფელეტონი

შვეიცარიის სოფელი *)

(მგზავრის შენიშვნები)

საღამოს საათის ათზე, თითქო მთელი სოფელი ამოსწყდაო, ძე-ხორციელის ხმაურობა არ ისმის. ყველა ისვენებს, არაფერი არღვევს მათს მყუდროებას. ძალლის ყეფა რა არის, იმასაც კი ვერ გაიგონებთ. მართლა, ხსენებაზე. მთელს სოფელში ძალლს იშვიათად შეხვდებით. ეს ერთგული დარაჯი ადამიანისა აქაურს მცხოვრებს უკვე აღარ ესაჭიროება თავის ქონების დასაცველად, რადგან შიშიც არა აქვს იმისი, რომ ვინმემ ღამით სახლი გაუქურდოს ან რამე მოჰპაროს. დილა-ადრიანა მხოლოდ ძროხები არღვევენ თქვენს მყუდროებას. ყოველ ძროხას კისერზე სწორედ ჩვენებურ სოფლის სამრეკლოს ზარის ოდენა ზარა ჰკიდია. როცა საძოვარზე მიუდისთ საქონელი, მათის ზარების ხმა მთელის ორის კილომეტრის მანძილზე გაისმის.

—

მკითხველთან ერთად ახლა გავიაროთ სოფელში და თვალი გადავავლოთ აქაურ გლეხის ცხოვრებას.

ყოველთ უწინარეს ჩვენებურ კაცის ყურადღებას იპყრობს აქაური სასოფლო გზატკეცილი, რომელზედაც დარში მტვერს ვერა ნახავთ და ავდარში—ტალახს. ვერ ნახავთ ვერც საქონლის განავალს, რადგან 7—8 წლის ბავშვებს სათამაშო ურმები დააქვსთ და საცა განავალსა ნახვენ, ჰკრეფენ, რომ სახლში წვირეს ზვინს მიუმატონ. სადაც კი სჭირდება აქაურს მისვლა-მოსვლა—მთაზე, ველზე თუ ტყეში, ყველგან საამოდ მიიკლაკნება თეთრ ზოლად მშვენივრად მოვლილი შოსე. შვეიცარიელს ეკონომიური წარმატება, ურთიერთ შორის წესიერი დამოკიდებულება, ადამიანის ცხოვრება უგზოდ ვერ წარმოუდგენია. გზის ორსავე მხარეს ან ბალებია ან და ყანები და სათიბები, უბრალოდ დაგდებულს ერთ ფეხის დადგმა მიწას ვერ შეხვდებით. ყველაფერი შემუშავებულია, ყველაფერს გლეხის კურთხეული მარჯვენა ატყვია. შკაა, თიბვაა თუ მიწა-ვაშლის ამოღებაა, ქალი და კაცი ერთად შუაში იყოფენ შრომას. ერთი მეორეს არ ჩამოუვარდება მუშაობაში. როგორც კაცი, ისე ქალი ჯანღონით სავსენი არიან, მაღალნი, ჩასხმულნი. ყველა თავის საქმეს ხმის ამოუღებლად აკეთებს, თვით სხვა მხარეს მრავალ მეტყველობის მოყვარე ევის ასული აქ ლაპარაკს გადაჩვეულა. რასაკვირველია, აქაურ მიწის ბუნებასაც თავისი დიდი დაუსვამს აქაურ მცხოვრებზე: ამ უკანასკნელისათვის საჭიროა შეუწყვეტელი შრომა, გამუდმებული გარჯა, რომ პური არსებისა მოიპოვოს. სიმღერას ხომ ყურს ვერ მოჰკრავთ, თუ არ კვირა დღეს. თუ გზაში მიმავალი გლეხი შეგხვდათ, გიცნობსთ თუ არ გიცნობსთ, ქუდს მოიხდის და მოკლედ გამარჯვებას გეტყვისთ და განაგრძობს თავისს გზას. უეჭველად უნდა მოგესალმოსთ როგორც კაცი, ისე ქალი. მერე რა უშიშარია აქაურს გზებზე სიარული! შეგიძლიანთ როგორც დღე, ისე ღამე სცა გნებავსთ, იქ წაბრძანდეთ, ხმას არავინ გაგცემთ, ავ-კაცობას ვერსად მოჰკრავთ ყურს. უშიშრად დადის ორივე სქესის მცხოვრები. ქალს შეუძლია მთელი ათი, ოცი კილომეტრი ღამით, თუნდ ტყეზე, ისე გაიაროს მარტო, რომ არამცთუ ხელს არავინ ახლებს, არამედ უწმაწურ სიტყვასაც არავინ აკადრებს,—იმ ზომამდე აქვსთ როგორც საზოგადოდ ადამიანისა, ისე განსაკუთრებით მანდილოსნის პატივისცემა. როგორც ადამიანის სიავისა არ ეშინიათ მგზავრებს, ისე მხეცისაც, რადგან დიდი ხანია შვეიცარიის ტყეებში მხეცი თითქმის გაწყვეტილია. აქაურის უშიშრობის დასახასიათებლად არ შეგვიძლია არ მოვიხსენიოთ ერთი ფაქტიცა. ფოსტა აქ მივარდნილ სოფლებიდან, სადაც კანტორა არ არის, საკანტორო სოფლამდე ერთ კაცს დააქვს, რომელიც ერთ ცხენიან ეტლით დადის სოფლიდან სოფელში, მარტოდ-მარტო, უთოფოდ და უჩაფროდ. ხშირად ნახავთ, რომ იგივე ფოსტა რკინის გზის სადგურიდან ფოსტალიონის ცოლს მოაქვს მარტოდ-მარტო. ჩვენის თვლით ვნახეთ: ერთს სადგურზე ქალს თავის ბავშვებიც წამოეყვანა საბავშვო ურმით. მატარებელი მოვიდა თუ არა, სადგურის უფროსისაგან ტომარაში ჩაწყობილი ფოსტა ჩაიბარა, ბავშვის გვერდით ჭოჭინაში ჩასდო და გაუდგა სოფლის გზას. აბა, რა თქმა უნდა, შვეიცარიელს როგორ მოუვა თავში დახვდეს ამ უმწეო დედაკაც და გაძარცვა მოუნდომოს!. იგივე დედაკაცი, თუ მის ქმარს არა სცალია, სახლში მოგიტანსთ დღეში ორჯელ უბრალო წერილებს და, თუ ფული მოგვიდათ, იმასაც, მხოლოდ პატარა დავთარში ხელს მოგაწერინებსთ, რომ ფული ჩაიბარეთ. აღარც უწყება, აღარც პოლიციის შემოწმება, აღარც ფოსტაში სიარული და დროს კარგვა... ყოველივე საქმე ისეა გაადვილებული, გასადავებული, რომ ჩვენებურს წესებს და ჩვენებურს ფორმალიზმის დაჩვეულს კაცს თავისთავი სიზმარში ეგონება... თან გაკვირვებსთ თვით საფოსტო დაწესებულებათა სიხშირე. საცა ოციოდ კვამლი მოსახლეა, იქ უეჭველად თავისი საკუთარი ფოსტაც უნდა იყოს. უფრო მოდიდო სოფელში ფოსტასთან ტელეგრაფის კანტორაცაა გამართული. ასე რომ თითქმის ყოველ სოფლიდან შეგიძლიათ ქვეყნის ყოველ კუთხეში მიაწოდოთ თქვენს მეგობარს თქვენი ამბავი ტელეგრამით. ფოსტა-ტელეგრამის ფასიც ხომ ყველასთვის ხელმისაწვდომია! მაგალითად, მთელს შვეიცარიაში ღია წერილის გაგზავნა 5 სანტიმი (ორი კაპ.) ღირს, დახურულ წერილის—10 სანტიმი (4 კაპ.), ტელეგრაფით ათის სიტყვის გადაცემა—50 სანტიმი ანუ ჩვენებური აბაზი. ახლა ის უნდა იკითხოთ, თუ რა სისწრაფით იგზავნება ყოველივე, თუ რა სინდისიერად ასრულებენ ფოსტის მოხელენი თვიანთს თანამდებობას! რამე არაჩვეულებრივი უნდა მოხდეს, რომ შვეიცარიაში სულ უბრალო წერილი დაიკარგოს. ვსთქვათ, ერთის ქალაქიდან მეორეში გადადით, ან

*) იხ. „ცნ. ფურც.“ № 1971.

ჯავს 53 ათას მანეთს, შესაკეთებლად—20 ათასს და 15 ათასს იმ ქუჩების შესაკეთებლად, სადაც ამ მუშაობაში სახლის პატრონებიც არიან მონახევრენი; ამ გვარად სულ 88 ათასი მანეთი იხარჯება ქალაქის ქუჩებზე. ქალაქმა რომ ამ ხარჯს კიდევ 12 ათასი მანეთი მიუმატოს ყოველ წელს, 10 ათასის თუმნით ქალაქის მოუკირწლავი ქუჩები ერთიანად მოიკირწლება ოთხის წლის განმავლობაშიო.

კომისიას დაუდგენია: ვსთხოვოთ საბჭოს, ქუჩების შეკეთება სახლის პატრონების მოვალეობად გაჰხადოს, ისე როგორც ამას თვით კანონიც მოითხოვსო, და ამის შესახებ სავალდებულო წესებიც გამოჰსცესო; ზემო აღრიცხულ 88 ათას მანეთს კიდევ 12 ათასი მიუმატოს ყოველ წლობით და ეს ფულები განსაკუთრებით ახალ ქუჩების მოკირწვლას მოხმარდესო.

✦ მდგდ. დიმიტრიე ხანდაძე გვთხოვს დავბეჭდოთ: „ჩემის და ჩემდამი რწმუნებულ მრეგდისაგან უდრმესს მადლობას ეუცხადებ იმათ, რომელთაც ჩემდამი რწმუნებულ ახლად აშენებულ ნაჩხეტაურის წმ. გიორგის ეკკლესიას ფულით შეშწეობა აღმოუჩინეს ბელოგოროდიდან. აი შემომწირველთა სია:

ამიერ-კავკასიის რკინის გზის მეოთხე განყოფილების უფროსმა თ. გ. ბ. თუმანოვმა—3 მან. მიხაილ ეფრემოვმა—6 მ., ვასილ კიკნაძემ, შალვა ისედან კიკნაძემ, სპირიდონ კიკნაძემ, ბეტრო ზანონამ, თედორე კურტოვმა—ხუთ-ხუთი მანეთი, ქუჩა დეკანოზისძემ—6 მ., თ. ნ. ვ. აბაშიძემ—3 მ. და ერმალოზ კიკნაძემ—50 კ. სულ 43 მ. 50 კ. აგრეთვე მადლობას გუცხადებთ სადგ. ბელოგორის უფროსის თანაშემწეს ბ-ნ ნოდიას, რომელმაც მოაგროვა ეს ფული და გადმოგვცა.“

✦ მეტეხის საბურობიდეს მდგდელი მ. ჯავაშვილი გვთხოვს დავბეჭდოთ: „უდრმეს მადლობას გუცხადებ ბ-ნ დ. სარაჯიშვილს მეუდლითურო, კნ. ანნა ბარათაშვილისას და ესტატე ჩხარტიშვილს, რომელთაც დახმარება კაუწიეს ფულით და შეძლება მოიტეს საკვირაო სკოლა გამეხსნა მეტეხის საბურობიდეში: პირველთ შემოსწირეს ამ კეთილ საქმეს 25 მ., კნ. ბარათაშვილისამ 20 მან. და ბ-ნმა ჩხარტიშვილმა—5 მ.

✦ ფოთიდან გვწერენ: დახურულ ბაზრის მოედანზე, სადაც ქალაქის სასწორიცა კამართული, გურიიდან საგაჭრო ჩამოსულ სოფლელებს, რომელნიც თავისი ნაწირნახულევით ქალაქს ჭკეებავენ, ზოგიერთი ვაგბატონები ტუალთ ექტეევინ და საჭირო მათი ადგილ.

✦ ტფილისის ქალაქის კამეგობაში მოსამსახურე ბ-ნი ადალაროვი და იმისი ნაცნობი ქალი შაბათ საღამოს 9 საათზე პეტერბურგის მადლობაში შეეიდნენ კოდოვინის ბრასპექტზე, გრამოფონის ეიდვა თურმე უნდოდათ. მადლობის პატრონს სთხოვეს გრამოფონის სტდელად დაკვრა. პატრონმაც გრამოფონი მოჭმართა და, დაიწყო თუ არა სიმღერა, მადლობაში კაჩნდა ადგილობრივი ბოლიციის ბოქაული ნაცვალოვი, რომელმაც მადლობის პატრონს გრამოფონის დაკვრა ადუკრძალა, თანახმად ბოლიციმეისტერის განკარგულებისა. მუიდგელები კარგად კამოვიდნენ.

✦ მეშჩანთა მამასახლისს ბ-ნ ხასრეოვს უნიოდა ტიდის დაწამებას მეშჩანთა კამეგობის საქმის მწარმოებლად ეოფილი ბ-ნი ჯიდაევი, რომელიც სჩიოდა, ხასრეოვმა „მექრთამე“ დამიძახა. ბ-ნმა ხასრეოვმა კამოუცხადა ამას წინად მოსამართლეს: ძარცალია, ეგ სიტყვა დაგუძახე ჯიდაევს, მაგრამ მე კოთხოვთ მოწმეები დაიბარეთ და საქმის ვითარება იმათ კამოჰკითხეთო.

გუშინ დანიშნული იყო საქმე მოწმეების საკითხავად და კასარჩევად, მაგრამ არც მომჩივანი ჯიდაევი და არც იმისი ფექილი არ კამოცხადებულან და მოსამართლემ, ამის კამო, საქმე სრულებით მოსხა.

ქუთაისის ახალი ამბები

✦ კეთილი საქმე განუზრახავს ბ. გუბერნატორის მეუღლეს ქ-ნ სმაგინს: შაბათს, 9 ნოემბერს, საქალაქო თეატრში ქ-ნ სმაგინის თაოსნობის ამას წინათ „კურინსკი პოლკის“ ეზოს ქვის ღობის დანგრევის დროს დახოცილთა და დაშავებულთა ოჯახების სასარგებლოდ გაიმართება კონცერტი, რომელშიაც მონაწილეობას მიიღებს დრამატიული ტენორი ბარხუდარიანცი. ბილეთები იყიდება ქალაქის გამგეობის სადგომში და ბ. გუბერნატორის სამოქალაქო კანცელარიაში, კონცერტის დღეს კი თეატრის კასაში. იმედია, საზოგადოება ბლომად დაესწრება ამ კონცერტს.

✦ ქუთათური ებრაელები საზოგადოთ სიხარულით მიეგებნენ სკოლის გახსნას, მაგრამ ამ სიმპატიურ დაწესებულებას მათ შორის ბევრი მტერიც აღმოუჩნდა. მოხუც ებრაელებს კიდევ ეპატივებოდათ ამგვარი ფანატიკოსობა, მაგრამ ახალგაზდა ხახამს კი,—რაც ებრაულად ბრძენს ნიშნავს—ამგვარი საქციელი სწორეთ არ ეპატიება. იმის მაგივრად, რომ შეუგნებელ ებრაელებს აუხსნას სწავლა-განათლების მნიშვნელობა, ის გამომდგარა და იძახის, სკოლას არავინ მიეკაროთ, თორემ გაირყვნებითო. მაგრამ როდესაც დაინახა, სკოლას ბევრი მოწაფე მიაწყდა, ახლა ცდილობს, რომ სკოლას არსებობის წყარო მოუსპოს. ამას წინათ, შაბათს საღამოს, სკოლის სასარგებლოდ საცეკვაო საღამო იყო გამართული სკოლისავე შენობაში. სწორეთ ამ საღამოს წინ პატივცემული ხახამი წამოდგა სამლოცველოში და წყევლითა და კრულვით შეაჩვენა ისინი, ვინც საღამოს დაესწრებოდნენ. ნამეტურ მან ქალების წინააღმდეგ გაილაშქრა: „საღამოზე დამსწრე ქალთ ორსულთ მუცელი წაუხდეთ, მოცეკვავეთ ფეხები დასტყდეთო“, და სხვა ამგვარები. და მართლაც უთუოდ ამგვარი შეჩვენების წყალობით საღამოს ძლიერ ცოტა საზოგადოება დაესწრო, ნამეტურ ქართველ ებრაელთაგან. რაღა თქმა უნდა, ხახამს, ე. ი. ბრძენს, არ შეჰფერის ასეთი საქციელი!

✦ აქაურ სამეურნეო სასწავლებელში ამასწინად მიულიათ ერთი მოწაფე, რომელიც გაუსინჯავთ ქუთაისში კარგად ცნობილ ექიმებს და სრულიად ჯანმრთელად უცვნიათ. რამდენისამე ხნის შემდეგ იგივე მოწაფე გაუსინჯავს სკოლის ექიმს და უთქვამს, ყმაწვილს ფიზიკური შრომა არ შეუძლია: ერთხელ რომ გაოფლიანდეს, სული ამოძვრებაო. ამ მიზეზით საწყალი მოწაფე სკოლიდან დაუთხოვიათ. შემდეგ ეს მოწაფე შეუმოწმებია კიდევ ორ ექიმს და ჯანსაღად უცვნიათ. მოწაფის მშობლებს მიუმართავთ სკოლის მმართველისათვის, რომ ყმაწვილი უკანვე მიეღოთ, მაგრამ მას უარი უთქვამს: მის ადგილზე სხვა მივიღეთ და თავისუფალი ადგილი აღარა გვაქვსო. ვინ მართალია აქ და ვინ მტყუანი, ჩვენ ამას ვერ ვიტყვით, მაგრამ ეს ფაქტი რომ შეუწყნარებელია, ამას, მგონი, ბევრი მტკიცება არ დასჭირდება.

რუსეთის ქრონიკა

✦ მკითხველებს ეხსომებათ, რომ ამ ერთისა თუ ორის წლის წინად დუხაბორები კავკასიიდან კანადაში (ამერიკაშია) გადასახლდნენ. ადგილობრივმა მთავრობამ მათ ერთ ჩრდილოეთ ოლქში თავისუფალი ადგილები მისცა. პირველ ხანს შრომის მოყვარე დუხაბორების საქმე კარგად მიდიოდა, მაგრამ ეხლა მეტად უცნაურ ამბებს იწერებიან იმათ შესახებ. სარწმუნოებრივმა ფანატიკოსობამ მთლად დაუბნია გონება უვიც ხალხს. ხორცის უქმელობას არ დასჯერდნენ დუხაბორები; იმათ ეხლა ხელი აუღიათ თვით საქონელსა და იმ ტანისამოსზედაც, რომელსაც საქონლის ტყავისა და მატყლისაგან ამზადებენ. საქონლისთვის სრული „თავისუფლება“ მიუნიჭებიათ. იმ დროს, როდესაც ძალზე დასუქებული ხარები და ცხენები მინდორ-ველში დახეტიალობენ, თვით დუხაბორები ურმებსა და გუთნებში ებმებიან და წელს იწყვეტავენ მუშაობით. ტანისამოსი და იარაღი, რაც-კი ტყავისა და მატყლისა ჰქონიათ, სულ ერთიან დაუხევ-დაუწვავთ; იცვამენ მხოლოდ ბამბეულს. იკვებებიან მარტო პურითა და წყალით. ამბობენ, ზამთარში, როდესაც სიცივეები დადგება, სიკვდილი მოელისთო როგორც დუხაბორებს, ისე იმათ „თავისუფალ“ საქონელს. სულ ამ ჟამად კანადაში 5000 სული დუხაბორია. ადგილობრივი მთავრობა ერთ საგონებელშია ჩავარდნილი, არ იცის, როგორ მოუაროს და უშველოს საქმეს.

✦ შინაგან საქმეთა სამინისტრომ არ შეიწყნარა ქალთა შორის სასოფლო-სამეურნეო ცოდნის გამავრცელებელ საზოგადოების შუამდგომლობა. ეს საზოგადოება თხოულობდა ნება მიეცათ, მთელს რუსეთში ხელის მოწერა გაემართა ქალთათვის უმაღლეს სასოფლო-სამეურნეო სასწავლებლის დასაარსებლად.

ქუთაისის ქალაქის საბჭო

1 ნოემბრისათვის დანიშნული ქალაქის საბჭოს სხდომა $8^{1/2}$ საათზე ძალიან დაიწყო ქალაქის მოურავის დ. ა. დორთქიფანიძის თავმჯდომარეობით. განსახილველი იყო 12 საქმე, მაგრამ იმდენად უფერული, რომ საათ-ნახევარში ყველა საქმე განიხილეს, ანუ—უკეთ რომ ვსთქვათ—კამეგობის მოხსენებანი მიიღეს უცვლელად.

ა) თანახმად კამეგობის მოხსენებისა, დადგენილ იქმნა ეთხოვოს მთავრობას ეოველწლიური შემწეობა 13,000 მანეთი ჯარისათვის სადგომების საქირავებლად. ამ ჟამად ქალაქი იხდის ამ საქმისათვის წელიწადში 15,000 მანეთს.

ბ) კამეგობისავე მოხსენების თანახმად გირვანქა დორის ხორცზე დადგენილ იქმნა ნახრი 9 კაპეიკი.

გ) საბჭოს მოხსენდა ბ-ნ გუბერნატორის წინადადება, რომ ხელახლა განხილულ იქმნას საგანდებულო დადგენილებანი ქუჩებში მოხეტიალე პირუტყვების შესახებ. კამეგობას საჭიროდ დაუნახავს, რომ ქუთაისში შემოდებულ იქმნას ბათომის წესები ამ საგნის შესახებ, ე. ი. რომ ქუჩებში მოხეტიალე საქონლის დასაჭერად დაქირავებულ იქმნას ორი მოსამსახურე; ესენი სამ დღეს დამწყებელენ დაჭერილ საქონელს. თუ ამ ხნის განმავლობაში კამოცხადდა პატრონი, გადასახდენებენ შესანახ ფასს დღეში თითო მანეთს, კარგა დადგენილ ჯარიმისა. საბჭომ შეუცვლელად მიიღო კამეგობის მოხსენება, მხოლოდ, თანახმად ბ-ნ მოსეშვილის წინადადებისა, დაკისრა კამეგობას რუსულად და ქართულად დაბეჭდილი განცხადებანი ამ საგნის შესახებ გაკრას ქუჩებში.

დ) საბჭოს მოხსენდა კაკკასიის საბრეშუმო სადგურის წარმომადგენელის ი. გ. ქუთათელაძის თხოვნა იმის შესახებ, რომ ქალაქმა დაუთმოს სადგურს ორი დესეტინა თავისუფალი ადგილი სადგურიის აკრაკში, საუსაბის მახლობლად, იმ პირობით, რა პირობითაც დათმობილი აქვს ბავშვთა თავშესაფარს, ე. ი. წელიწადში სამ მანეთად დესეტინა. ამ ადგილზე სადგურს ჭსურს გაშენოს ბოდის (თუთის) ხეები. კამეგობას შესაძლოდ უცვნია მისცეს სადგურს ეჯარით ორი დესეტინა ადგილი წელიწადში 5 მანეთად თითო ქცევ. მ. ე. დარახველიძე და კ. ბ. დორთქიფანიძე იმ აზრისანი იყვნენ, თუ იმ პირობით არ დავუთმობთ, რაგორც თავშესაფარს, ტოტა შედგათი მაინც მივცეთ, რადგან ქალაქისათვისაც სასარგებლო იქმნება იქ სტდელად ბოდის კა-

---

შვეიცარიას სულ დაანებეთ თავი და ფოსტაში კი წერილია (თუნდაც ღია) თქვენს სახელზე. იმდენს იძიებენ, იმდენს ატარებენ თქვენს წერილს (თუნდაც წლებიც დასჭირდეს ამ ძიებას), სანამ არ მოგაგნებენ და არ ჩაგაბარებენ. თვით უხეიროდ დაწერილი თქვენი ადრესი გულს არ გაუტეხს აქურს ფოსტის მოხელეს თქვენს საძებრად.

—

კვირაა. სოფელშივე ვართ. მხოლოდ სოფლის ისეთ ნაწილში, სადაც სახლები ერთიმეორეზე უფრო მიკრულია, ქალაქის გეგმაზე; სადაც თავმოყრილია სასტუმროები, დუქნები, სახელოსნოები, სკოლა, ეკკლესია. აი, ამ ადგილას გადავავლოთ თვალი აქაურ გლეხებს, მათს დროს ტარებას.

სიტყვა „კვირა“ და „გლეხის“ ხსენებაზე, უეჭველია, ჩვენებურს მკითხველს წარმოუდგება ჩვენებური ბეჩავი გლეხი, დაგლეჯილი, უსუფთაო, უჭმელობისაგან ფერდებ ჩავარდნილი, ყველასაგან დაჩაგრული, უსიტყვო არსება... წარმოგიდგებათ ჩვენებური სამიკიტნო, გაქონილი, გამჭვარტლული, გაქონილივე მიკიტანი; წარმოგიდგებათ იგივე საცოდავი გლეხები შიგ მსხდარი, სიმთვრალე, ჩხუბი, აყალმაყალი, კეტების ტრიალი, გასისხლიანებული ცხვირპირი, ან კიდევ სატევრით გამოწელილი ტანი ადამიანისა... ახლა ნახეთ მისივე მოძმე შვეიცარიელი, იმავ კვირა დღეს! შედარებაც შეუძლებელია. გეგონებათ, სულ სხვა-და-სხვა პლანეტაზე უნდა სცხოვრობდნენ შვეიცარიელი და ქართველი გლეხი და არა იმავ დედამიწაზეო!...

აქაურის გლეხისათვის ჩვენებური დაუსრულებელი უქმეები არ არსებობს. მათი უქმეა შობა, ახალწელიწადი, აღდგომა. ისე კი ისვენებს მხოლოდ კვირას. პირველ ყოვლისა, მთელის ჯალაბით ეკკლესიაში მიდის, სადაც მათის პასტორის ქადაგება ხშირად სახორციელო საგანს შეეხება, როგორიც, მაგალითად, მეურნეობაა, ვიდრე სასულიეროსა. საეკლესიოდ მორთულნი ქალი და კაცი, მათი სისუფთავე, მათი სიდინჯე გულს უხარებს მაყურებელს. ქალს სადა, გარნა სუფთა ეროვნული ტანისამოსი აცვია; კაცს, უთუოდ გაპარსულს—მაუდის პიჯაკი, მაუდისავე ძიქვა, ქუდი, უეჭველად გახამებული პერანგი, დალურსმული მაგარი წაღები და ჟილეტზედაც უეჭველად საათი ჰკიდია. თან მისდევენ წვრილ-ფეხობა სუფთად ჩაცმულ-დახურული, ხელში ყველას ლოცვანი უჭირავსთ. წირვიდან დაბრუნებულ გლეხს მოკრიალებულ სახლში მოელის მაგიდაზე სპეტაკი სუფრა გაშლილი, უეჭველად წვენი, ხორცი, ერბო, ყველი, მიწა-ვაშლი, აქაური ცოტა მომწკლარტო ღვინო. ყველას სამყოფი აქვს საჭმელი. საჭმელს იშვიათად თუ დაიკლებს აქაური გლეხი. ასე იკვებება თითქმის საქმე დღეებშიაც. კიდეც იმიტომ არიან აქაურნი მოსულნი, მხარ-ბეჭიანნი, ჯანმრთელნი და შრომის ამტანნი. მათს ღონიერს და კურთხეულს მკლავს ყველაფერში ხვავი აქვს. კარგად კვების და კარგის ჰაერის წყალობით მათში ავადმყოფობაც თუ იშვიათი არა, სხვა ქვეყნებთან შედარებით, ნაკლები მაინცაა. ერთად-ერთი ავადმყოფობაა აქ გავრცელებული—ჩიყვი და სიკრეტინე. მაგრამ ესეც სპეციალად მთის ავადმყოფობაა, რომელსაც კაცი ასეთს მთიანს ადგილებში ყველგან შეხვდება (მაგ. ჩვენში—სვანეთს, აჭარას და რაჭაში).

ნასადილევს შეჰხვდებით იმავე გლეხებს აქაურს საყავოებში. მაგიდა გარედ გამოუტანიათ და გაშლილ ტოტებიან ცაცხვის ან კაკლის ძირას გარშემო შემოსხდომიან რამდენიმე თანასოფლელნი, წინ უდგათ ცარიელი ღვინო, პირში გაჩრილი აქვთ ადგილობრივი იაფ-ფასიანი სიგარა და დარბაისლურად მუსაიფობენ. როცა ერთი ლაპარაკობს, არ შეიძლება მეორემ ლაპარაკი შეაწყვეტინოს. ტემა მათის სჯა-ბაასისა—ავანჩავანია საკუთარის სოფლისა, კანტონისა და ხშირად მთელის მათის პატარა რესპუბლიკისა. ზოგიც ადგილობრივს პატარა იაფ-ფასიან გაზეთს ჰკითხულობს და სხვებიც უსმენენ, ხან გასართობად ქაღალდსაც წაითამაშებენ. სხედან ასე გაუნძრევლად საათი, ორი, სამი. ბოლოს მოსამსახურე გოგოს (აქაურს რესტორანებში ხელზე მოსამსახურედ სულ გოგოები არიან) ყველა თავთავის დანახარჯს ჩაბარებენ, ორიოდ ქათინაურსაც ეტყვიან და როგორც წყნარად მოვიდნენ, ისე წყნარადვე დაიშლებიან თავთავიანთს სახლებში.

ვინც კვირაობით რესტორანში არ მიდის, იმათთვის სხვა გასართობიცაა. ყოველს სოფელში ეგრედ-წოდებული მსროლელთა საზოგადოებაა. სოფლის განაპირას სადმე მიფარებულ ადგილას ნიშანია გამართული და მთელს ნასადილევს დაღამებამდე ყოველს სოფელში თოფის ხმა გაისმის. ახალგაზდანი და ხანში შესულნი აქ ვარჯიშობენ და თოფის სროლას სწავლობენ, რომ, თუ ვინიცობაა, მათს პატარა სამშობლოს ერთს დღეს მათი თავი დასჭირდა, ვისაც კი თოფის აღება შეუძლია, ყველა, ქუდზე კაცი მზად იყოს მტერს შეებას და ძვირფას მამულისათვის თავი დასდოს. ამას სწავლობენ თვითონ, თავის სურვილით, ძალას არავინ ატანსთ. ამასთან, ასეთის საზოგადოების დაარსება ყველგან შეუძლიათ, მოწინააღმდეგენი არავინა ჰყავსთ; პირიქით, აქეზებენ მათს განზრახვას და ხელს უწყობენ ხოლმე. კიდეც ამიტომაა, რომ პატარა შვეიცარიას პატარავე ჯარი ჰყავს (მშვიდობიანობის დროს 28,654 კაცი, ხოლო ომის დროს 185,000), მაგრამ რაცა ჰყავს, საუკეთესოდ, ბავშოვობითივე მომზადებულია თავის სამშობლოსათვის საომრად და მის დასაცველად.

მსროლელთა საზოგადოების გარდა, იმავე სოფელში შეგხვდებათ გიმნასტიური საზოგადოება, სადაც საღამოობით ახალგაზდანი სხეულის სავარჯიშოდ და გასალონიერებლად თავს იყრიან. ყველა ამ საზოგადოებათა დასაარსებლად მხოლოდ წევრთა სურვილია საჭირო, ნება-რთვა არავისი სჭირიათ. აქ არც-კი იციან, ნება-რთვის აღება რა არის, მით უფრო, როცა ასეთს, სოფლის წარმატებისათვის საჭირო, საზოგადოებას აარსებენ, არც არავის თავში მოუვა მათს საქმეში გაერიოს და უთხრას შავი—თეთრი გაქვსთო...

(გაგრძელება იქნებ

შენებაზ. საბჭომ, შეუცვლელად მიიღო კამგეობის მოხსენება.

სხვა საქმეები კერძო კაცთა თხოვნები იყო, რომელნიც, თანახმად კამგეობის აზრისა, საბჭომ უეურადღებოდ დასტოვა.

ბოლოს კრ. ლ. ჭორქაშვილი შეეკითხა ქალაქის თავს, რისთვის წაკიშლილათ სიაში ა. თ. ნანეიშვილის მოხსენება—აღძრულ იქმნას შუამდგომლობა ბ-ნ გუბერნატორთან, რომ კაკვაკებინონ დ. ბ. მდივნის კამგეობის წევრად დუმტკიცებლობის მიზეზი. ამაზე ქალაქის მოურავმა მოახსენა საბჭოს, ბ. ნანეიშვილმა მოხსენების წარმოდგენა დაკვიანა და კანონიერად ვერ შეეტანეთ სიაში. შემდეგისთვის კი, თუ შესაძლოდ დავინახავთ, სიაში შეეტანთო.

დონ-ვალიანი.

თეატრი

ქართული წარმოდგენა. წარსულ კვირას ჩვენმა დასმა ითამაშა „მეორედ გაყმაწვილება“; საზოგადოება კარგა ბლომად დაესწრო წარმოდგენას; მოსწავლე ახალგაზდობამ, რომელიც შეადგენდა მაყურებლების დიდს უმრავლესობას, გულწრფელი ცრემლები დაჰღვარა, დაუსრულებელის ტაშის ცემით დააჯილდოვა აქტიორები, განსაკუთრებით პიესის გმირი გიორგი (ბ. შათირიშვილი), აღტაცებული ყმაწვილობა დიდს ხანს არ ეშვებოდა მოთამაშეებს;—წარმოდგენა მოეწონა საზოგადოებას, მაგრამ შეიძლება ეს მივაწეროთ თვითონ პიესის ნამდვილ ღირსებებს ან იმას, რომ აქტიორები საუცხოოდ თამაშობდნენ? არა. წარმოდგენა თუ დააჯილდოვეს ტაშის ცემით მაყურებლებმა, ეს პიესის გარეგანის ეფექტების მიზეზით: ქმარის და მამის ღალატი, დედის განდევნა, შვილის სიყვარული დედისაღმი, მამის საყვარელის მოკვლა, სატუსაღო, ტუსაღის ფარაჯა, კატორღაში მიმავალ შვილის გამოთხოვება და ცრემლები, ცრემლები და ცრემლები,—ეს ისეთი შინაარსია, რომელიც ძლიერ საინტერესოა და მიმზიდავი ახალგაზდობისათვის. როგორც უნდა იყოს განმარტებული ასეთი შინაარსი, იგი მაინც მოჰგვრის ცრემლებს ახალგაზდა მაყურებლებს და რა-კი ცრემლებს მოჰგვრის, პიესაც მოწონებულია და დაჯილდოვებული. რა გინდ პიესა აიღეთ, თუ შიგ სიმართლის და სიკეთის გამარჯვებაა, იგი მოეწონება ახალგაზდობას და მდაბიო ხალხს, რადგან ერთისაც და მეორეს გული ყოველთვის სიმართლისკენაა, რომლის გამარჯვებას მოელის ცხოვრებაშიაც. აქ ზნეობრივი სიფაქიზე შეერთებულია სხვა შეხედულობათა სიმარტივესთან. თუ ერთის მხრით ხალხს და ახალგაზდა მაყურებლებს სრულიად სამართლიანი შეხედულობა აქვთ დრამატიულის ნაწარმოების შესახებ, თუ საფუძვლიანია მათი მოთხოვნილება ხელოვნების დედა-აზრის შესახებ, მეორეს მხრით მათი შეხედულობა იმის შესახებ, თუ რამდენად ბუნებრივად და სავსებით განმარტა ავტორმა ეს დედა-აზრი, როგორის ფსიხოლოგიურის სინამდვილით განავითარა აღებული შინაარსი, ძლიერ მარტივია და შემცდარი. როდესაც ჩვენ ვდგამთ სახალხო პიესას, ყოველთვის უნდა მივიღოთ მხედველობაში ეს ორივე მომენტი და უნდა გავაკალკეეოთ კიდეც იგინი. სახალხო პიესამ უნდა დააკმაყოფილოს უპირველესად ზნეობრივი მოთხოვნილება, მაგრამ მასთანვე იგი უნდა იყოს ფსიხოლოგიურად მართალი, არ უნდა ცდილობდეს იმოქმედოს მაყურებლებზე არჩდილებით, სხვა-და-სხვა ეფექტურ მორთულობით, ელვა-ჭექით და მაშხალებით, გადამეტებულის ცრემლებით და ტირილით. თუ ამ საზომით შევხედავთ „მეორედ გაყმაწვილებას“, არ შეგვიძლიან მოვიწონოთ ავი; მთელი მისი მეოთხე მოქმედება მარტო იმიტომ არის შეთხუზული, რომ რაც შეიძლება მეტი ეფექტი წარმოადგინოს სცენაზე.

ჩვენი აქტიორების თამაში მოიწონეს მაყურებლებმა, ესეც უმთავრესად უნდა მივაწეროთ პიესის შინაარსს. სუსტნი იყვნენ ქ.ქ. კარგარეთელიც და ლეჟავაც. სრულიად შეუფერებელია პირველისათვის დრამატიული როლები, განსაკუთრებით ხნიერის დედის, მწუხარე და დაჩაგრულის ადამიანის როლი; ქ. კარგარეთელი მოკლებულია ღრმა გრძნობებს და მარტო ცხვირსახოცის თვალებზე მიდებით და ოხვრით მწუხარება—ტანჯვის გამოხატვა შეუძლებელია. ქ. ლეჟავას ამპლუა, ჯერჯერობით მაინც, გულუბრყვილო და წმინდა ქალის როლებია და არა ეშმაკის, ეგოისტის და ბოროტის ადამიანისა. მაგრამ რა უნდა ჰქნა კაცმა, როდესაც დასში ცოტაა ძალები და სხვაფრივ როლების განაწილება შეუძლებელია! შედარებით უკეთესები იყვნენ კაცები. როგორც ვსთქვით, ბ. შათირიშვილი ძალიან მოეწონათ მაყურებლებს. მაგრამ პატივცემულმა აქტიორმა გადამეტებულად არ უნდა მიაწეროს ეს თავის თამაშს. ბ. შათირიშვილი სწორედ სიმპატიური არტისტია, იშვიათია, რომ მისმა თამაშმა ცუდი შთაბეჭდილება მიახდინოს მაყურებლებზე, არის როლები, რომლებსაც იგი კარგად თამაშობს, მაგრამ ისეთ დრამატიულ როლებში, როგორიცაა გიორგი „მეორედ გაყმაწვილებაში“, მას ეტყობა, თითქოს მთლად არ არის გამსჭვალული იმ პირით, რომელსაც არდგენს, თითქოს მთლად არ შესულა როლში.

„მეორედ გაყმაწვილებას“ შემდეგ წარმოდგენილი იყო მეტად მხიარული ვოდევილი „დუელი“. მთელ ნახევარ საათს შეუკავებელი სიცილი იყო თეატრში. მოთამაშენი თითქოს ერთმანეთს ეჯიბრებოდნენ კარგად თამაშობაში. ქ. გაბუნია-ცაგარლის კომიზმი უსაზღვროა და მისი სახე ხან-და-ხან ისეთს გამომეტყველებას მიიღებს ხოლმე, რომ მკვდარსაც კი გააცინებს. სიამოვნებით უნდა აღვნიშნოთ ისიც, რომ ბ. გედევანოვს ეხერხება სულ უბრალო როლშიაც-კი შეიტანოს ტიპიურობა და სიცხოველე. სამაგალითოა ი. სინდისიერობა, რომლითაც პატივცემული აქტიორი ეკიდება თავის საქმეს.

ბ.

უცხოეთის წვრილი ამბები

კუჭიც მეტი ბარგი ეოფილა. მეცნიერები დიდი ხანია იკვლევენ, შეუძლია, თუ არა ადამიანს უკუჭოთ არსებობა. დღემდე, რამდენიმე შემთხვევაა აღნიშნული ისეთი, როდესაც ადამიანისათვის კუჭი სრულებით ამოუჭრიათ და ადამიანიც მშვენივრად სცოცხლობს უკუჭოდ. ამის მაგალითი პირველად მეცნიერს შლატერს უჩვენებია ციურიხში: ერთ ქალს კუჭში სიმსივნე იმდენად მოჰრეოდა, რომ მეცნიერმა სცადა მთელი კუჭის ამოჭრა; მერე დიდი ნაწლავის თავი საჭმლის სატარებელ მილს მიაბა და ქალი ცოცხალი დარჩა, საჭმელსაც მშვენივრად იღებდა თურმე და ორის თვის შემდეგ 14 გირვანქა სიმძიმე მოიმატა. მერე და მერე ასეთი ამბები სხვაგანაც მოახდინეს ექიმებმა. შარშან პროფესორმა ბაბროვმა მოსკოვში ქირურგთა საზოგადოებას მთელი მოხსენება წაუკითხა ამის შესახებ და ყურადღებაც დაიმსახურა: ავადმყოფს თურმე კუჭი უფრო და უფრო უფუჭდებოდა და აუწერელი ტკივილები ჰქონდა; კუჭი ამოუჭრიათ და ავადმყოფი ტკივილებისაგან სრულებით განთავისუფლებულა და თავის ჩვეულ საქმეებს დაჰბრუნებია; ავადმყოფობამდე რაც სიმძიმე ჰქონია, იმაზე ზედ-მეტი ფუთ-ნახევარი კიდევ მოჰმატებია.

ამ ბოლოს დროსაც ექიმს სინიუშინს ექიმთა საზოგადოებაში მოუყვანია ერთი ქალი, რომელსაც თურმე კუჭში კუ ჰქონოდა, მეტად აწუხებდა, საჭმელს სრულებით ვერ სჭამდა და პირიდან ღებინება დაუწყნარებელი ჰქონდა. ექიმს კუჭის სამი წილი ამოუჭრია და ავადმყოფი განკურნებულა. პირველ ხანებში ჭამა-სმა ისე ვერ მიდიოდა, როგორც სასურველი იყო, მაგრამ მალე ესეც გაუწეს-რიგდა: კუჭის დარჩენილ ნაწილიდან საჭმელმა თავისუფლად იწყო თურმე ნაწლავებში გადასვლა. ამ ქალს 6 გირვანქა მოჰმატებია წონაში მოკლე ხანს.

ამიტომაც ექიმები უფრო დანით საშუალებას ურჩევენ ერთმანეთს იმ შემთხვევაში, როცა კუჭში კუ აქვს ვისმე გაჩენილი, ე. ი. ან ის ნაწილი ამოჭრან კუჭიდან, სადაც სიმსივნეა, ან არა და—მთელი კუჭი, თუ სიმსივნე მთლად მოდებულია.

მოდი და ნუ იტყვი, კუჭი მეტი ბარგი არისო!..

დეპეშა

(ოუსეთის დეპეშათა საგენტოსაგან)

4 ნოემბერი

კალიში. „ლოდზე ტაგებლატ“-ში დაბეჭდილი ამბავი, ვითომ სერადზასთან ჯარტზე ხიდი გაფუჭდა,—ტეუოდია.

კილი. მოვიდა რუსეთის ესკადრა.

ბერლინი. კუნძულ სვაიზე ვულკანებმა ამოხეთქეს.

მოსკოვი. მოსკოვ-ბრესტის გზის სახალხო მატარებელი მოსკოვის სადგურზე შესვლისას სადგოსტო მატარებელს დაეტაკა. სამი ვაგონი დადინდაკი წახდა; რამდენიმე მგზავრი დაშავდა.

ნიუ-იორკი. სანტა-მარიას ამოხეთქამ დიდი ზარალი მოიტანა. ხალხი ასობით დაიღუბა.

ალექსანდროვსკი. მურმანიის ექსპედიციის გემი დაბრუნდა. სუსხიან ზამთრის გამო გემმა მხოლოდ 72 გრადუსამდე მიაღწია.

ხარკოვი. დაუპატიმრეს შვიდის კაცისაგან შემდგარი ბრბო, რომელიც ტხენი-პარიობასა და მკვლელობას მისდევდა.

სოფია. მიტროპოლიტის დასაფლავების ადგილზე, რომელიც თანამდებობიდან გადადგა, გზარხოსმა დანიშნა ვარნის მიტროპოლიტი სიმეონი.

რომი. ხოდეიდიდან იუწყებიან, რომ იტალიის ესკადრის უფროს არნონს გადაეცა ფული მოკლულ ზღვაოსანთა ოჯახებისათვისაო. ზღვის უაჩადების ნაგები გაუქმეს. არნონმა ფული მიიღო იმ ძარცვა-კლეკვისათვის, რომელიც უაჩადებმა კუნძულ დელაკზე ჩაიდინეს. არნონი ესკადრით მასსოგაში წავიდა.

ბელგრადი. გენიმირიოვიჩის და რადიკალების მოლაპარაკებას სასურველი შედეგი ვერ მოჰყვა.

რედაქტორ-გამომცემელი ალ. ჯაბადარი

გამოსადეგი ცნობანი

მიმოსვლა რკინის გზის მატარებლებისა

15 ოქტომბრიდან 15 მაისამდე

(ფრჩხილებს გარედ ნაჩვენებია პეტერბურგის საათი, ფრჩხილებში-კი—ტფილისისა)

ა) ტფილისიდან მიდის:

ბათუმს:—1) საფოსტო № 3 საღამოს 7 ს. 20 5. (8 ს. 18 წ.); 2) სამგზავრო № 5 დილის 8 ს. 50 წ. (9 ს. 48 წ.).

ბაკოს:—1) საფოსტო № 4 დილის 11 ს. 5 წ. (12 ს. 3 წ.); 2) სამგზავრო № 6 საღამოს 9 ს. 11 წ. (10 ს, 9 წ.); 3) სწრაფი № 20 (სამშაბათობით, პირდაპირ მოსკოვამდე)—დილის 7 ს. 18 წ. (8 ს. 16 წ.).

ყარსს:—1) საფოსტო № 70/71 საღამოს 10 ს. 29 წ. (11 ს. 27 წ.); 2) სამგზავრო და საქონლისა № 74/75 დილის 11 ს. 30 წ. (12 ს. 28 წ.).

მიხაილოვოსა და ბოლჯოოს:—სამგზავრო № 7 ნაშუადღევის 1 ს. 52 წ. (2 ს. 50 წ.).

ბ) ბათუმიდან გამოდის:

ბაკო-ტფილისისაკენ:—1) საფოსტო № 4 საღამოს 9 ს. 54 წ. (10 ს. 52 წ.); 2) სამგზავრო № 6 დილის 7 ს. 50 წ. (8 ს. 48 წ.).

ფოთამდე: საღამოს 11 ს. 23 წ. (12 ს. 21 წ.)

გ) ბაკოდან გამოდის:

ტფილის-ბათუმისაკენ:—1) საფოსტო № 3 საღამოს 11 ს. 45 წ. (12 ს. 43 წ.); 2) სამგზავრო № 5 ნაშუადღევის 2 ს. 42 წ. (3 ს. 40 წ.); 3) სწრაფი № 19 (მარტო ტფილისამდე) (პარასკეობით, პირდაპირ მოსკოვიდან მოსული)—დილის 6 ს. (6 ს. 58 წ.).

დ) ყუთაისიდან გამოდის:

ბაქო ტფილისისაკენ:—ღამის 1 ს. 40 წ. (2 ს. 38 წ.).

ბათუმისაკენ:—1) ღამის 3 ს. 10 წ. (4 ს. 8 წ.); 2) ნაშუადღევის 4 ს. 10 წ. (5 ს. 8 წ.); 3) საღ. 6 ს. 40 წ. (7 ს. 38 წ.)

ფოთისაკენ:—ღამის 3 ს. 10 წ. (4 ს. 8 წ.).

ე) ფოთიდან გამოდის:

რიონ-ყუთაისამდე:—დილის 6 ს. (6 ს. 58 წ.)

სამტრედია-ბათუმამდე:—ნაშუადღევის 3 ს. 27 წ. (4 ს. 25 წ.).

სამტრედია-ბაკოდან:—საღამოს 10 ს. 49 წ. (11 ს. 47 წ.). და საღამოს 11 ს. 30 წ. (12 ს 28 წ.).

განცხადებანი

ულამაზესი

ხეხილის ნერგები

საზღვარ გარეთისა და ალაგობრივი საუკეთესო ხარისხისა იყიდება ზომიერ ფასად, ფარს. იაკ. ავსარქისოვის მამულში.

ადრესი უბრალო წერილებისათვის. „სკრა“, კავკასიის რკინის გზის სადგური, ხოლო ფულისა და „ზაკაზნოი“ წერილებისა: გორი, ფარს. იაკ. ავსარქისოვს. კატალოგები გაეგზავნებათ მსურველთ უფასოდ. (6—1)

ქუთაისში

სამ. ბ. თოფურიას

სამკურნალო,

რომელიც იმყოფება **მაისის უმაღლესობის ბრინც ალექსანდრე ოლდენბურგელის მფარველობის ქვეშ.** სამკურნალოშია 60 საწოლი შინაგან, ნერვებისა, სახირურგიო, დედათა და თვალით ავადმყოფთათვის, მშობიარეთა განყოფილებით და ქიმიურ-მიკროსკოპიულ გამოკვლევათა კაბინეტით. გადამდების სენით და სულით ავადმყოფებს სამკურნალო არ ღებულობს. (0—43)

«წივ. გამომც. ქართველთა ამხანაგობის«

კიოსკოში,

ლორის-მელიქოვის ქუჩა, ალექსანდროვის ბაღის კუთხეში, იყიდება ამხ. გამოცემული წიგნები:

დაბადება და აღზრდა ერეკლე ბატონიშვილისა—ბოეშა ბიჩანასი.	10
ოსებ დავითაშვილის ლექსები	50
ბნელი მოთხრობა—შელახიასი.	20
ლ. ყაზბეგის I, II და III ტომი თითო	1 —
იგივე IV ტომი კარგ ქაღალდზე	1 50
ი. ჭავჭავაძის I ტომი	70
იგივე II და III ტომი თითო	60
იგივე IV ტ. ორ წიგნად.	80
სოფლის კუნწულა—ლ. მაჩხანელისა	10
სიბრძნე-სიტყვა—სიბა სულხან ორბელიანისა.	40
ალაკი წერეთლის I და II ტომი თითო	60
რაფ. ერისთავის I ტომი	60
საქართველოს წარსული დრო—ბოტტოსი	20
სამზარეულო—ქართული და ევროპიული საჭმელებისა.	1 20
ალეგენი, რომანი—ვალტერ სკოტისა	50
სიბრძნე ბალავარისა	30
ადა-მამად-ხანის შემოსევა ტფილისში	15
დვინის დაუნება ბროფეს. ვ. ბეტრიაშვილისა.	1 50
რძე, მისივე	1 50
ტეტხლითა და მახვილითა, რომანი—კენრიგ სენკევიჩისა	80
დასტურ-ლამა	20
ტარტიუფი, კომედია 5 მოქ. მოლიერისა	50
სურათები საქართველოს მეფეთა, დედოფლათა და ბატონიშვილთა.	20
ფიზიოლოგია—ფოსტერისა	25

ბროფინციელთ შეუძლიანთ წიგნები ფასს დადებით კაიწერონ, ხოლო კაწერილ წიგნებიხ ფასისა ერთი მესამედი ჯერეულად უნდა წარმოადგინონ. მანეთზე ნაკლები ფული შეუძლიანთ ფოსტის მარკებით კამოგზავნონ. ფოსტის ადრესი: **Тифлисъ Грузинское Издательское Товарищество.**

ესევე წიგნები იყიდება **ქუთაისში**, ქუთაისის წიგნების კამოგზავნის ამხანაგობის კიოსკში, ბაღის ეურში.

საფთიაქო საქონლით მოვაჭრე ფარმაცევტთა ამხანაგობის

დეპო

(მუხრანიანთ ქუჩიდან) და

მალაზია

(სასახლის ქუჩიდან)

გადავიდა ერთ შენობაში „სევერნი ნოძრების“ ქვეშ, კავკასიის მუზეუმის პირდაპირ (გოლოვინის პროსპექტის ახლო), ადრესი ფოსტისა: **Тифлисъ, Товарищество фармацевтовъ,** ადრესი ტელეგრამისა: **Тифлисъ, Фармацевтика.** (0—210)

ელეოპატი

ᲨᲕᲔᲓᲣᲠᲘ ᲑᲐᲚᲖᲐᲛᲘ

ᲞᲠᲝᲕᲘᲖᲝᲠᲘᲡ ᲙᲘᲜᲣᲜᲔᲜᲘᲡᲐ.

ეს საშუალება სასარგებლოა **თმის გასამაგრებლად და ქერთლის მოსასპობად.** დიდ-ძალი მოთხოვნა **ელეოპატისა** ამ 25 წლის (1877 წლიდან) განმავლობაში თავდებია ნდობისა. **იყიდება ყველგან.**

ადრესი წერილებისათვის: С.-Петербургъ, Разъѣзжая, 13,—въ главный складъ ЭЛЕОПАТА, провизора Кинунена. (5—5)

Дозв. ценз. Тифлисъ, 4 Ноября, 1902 г. ელექტრონის სტამბა წიგ. კამთ. ქარა. ამხ. (Электропеч. Груз. Издат. Т—ва). ტფილისი № 741.